

Алла Таран

**Наукова сесія в Інституті славістики Польської Академії наук
(Варшава, 13 жовтня 2023 року)**

Міжнародна наукова сесія «Нові якості, нові цінності та сучасні тенденції в слов'янському просторі (від лінгвістики до наукової інформації)» (Nowe jakości, nowe wartości i współczesne tendencje na obszarze Słowiańszczyzny (od językoznawstwa do informacji naukowej)) відбулася у Варшаві 13 жовтня 2023 року в мішаному форматі. Її мета – осмислення сучасних досліджень у галузі мовознавства й інформатики; аналіз мовної динаміки на різних рівнях системи мови, характеристика змін у способах мовної й позмовної концептуалізації простору в лінгвістичній та метамовній перспективі, а також огляд питань, що стосуються формування інформаційних ресурсів у сучасній славистиці.

Зустріч пройшла в рамках виконання спільних міжнародних проєктів – польсько-українського *«Нові цінності, нові якості в сучасних слов'янських мовах»* і польсько-словацького *«Віддзеркалення цінностей нової нормальності з лінгвістичної перспективи в сучасних слов'янських мовах»*. У роботі сесії взяли участь науковці й викладачі університетів Польщі, України, Словаччини, Сербії, Болгарії. Українську делегацію представили співробітники відділу лексикології, лексикографії та структурно-математичної лінгвістики Інституту української мови НАН України: завідувач відділу, доктор філологічних наук, професор Є. А. Карпіловська (координатор проєкту від української сторони), доктор філологічних наук Л. П. Кислюк, доктор філософії Ю. О. Цигвінцева та кандидат філологічних наук, доцент кафедри українського мовознавства і прикладної лінгвістики Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького А. А. Таран. Інститут української мови НАН України з Польською Академією наук пов'язує давня співпраця, яка з 2015 р. триває в рамках Угоди про наукове співробітництво між двома академіями. На сьогодні продовжено виконання двох спільних наукових проєктів: *«Онлайн-бібліографія світового славістичного мовознавства»* і *«Нові цінності, нові якості в сучасних слов'янських мовах»* (координатори – д-р П. Ковальський і д.ф.н., проф. Є. Карпіловська).

Доповідачі висвітлювали як теоретичні проблеми мовознавства, так і перспективи використання результатів їхнього розв'язання в суспільній практиці, зокрема в лінгводидактиці й лексикографії. *Є. А. Карпіловська* (Київ) у доповіді «Ресурси збереження автентики української номінації» схарактеризувала тенденцію націоналізації, що виявляється в активізації питомої лексики і питомих словотвірних моделей лексики, що відновлюють автентичність української номінації і демонструють традиції національної самобутності. Вплив російсько-української війни на мовну діяльність укра-

їнської спільноти й на систему української мови простежили **Л. П. Кислюк** (Київ) у доповіді «Моделювання нової української лексики воєнного часу» та **А. А. Таран** (Черкаси) у доповіді «Оцінність вторинної номінації в сучасних українських реаліях». Мову соціальних мереж як інформаційно-комунікативне середовище з високим модусом комунікативності й експресивності проаналізувала **Ю. О. Цигвінцева** (Київ) у доповіді «Мова соціальних мереж як об'єкт лексикографування». Доповідь **Ю. В. Романюк** (Глівіце) «Невербалізована рема в конструкціях з нульовою анафорою» стосувалася огляду на прикладі речень, дібраних з Корпусу української мови, умов, що передбачають функціонування нульової анафори. **Р. Тимошик** (Варшава) у доповіді «Вивчення української мови як іноземної: нові підходи, виклики» порушив проблеми лінгводидактики, зауважив, що від початку російського вторгнення в Польщі зріс попит на вивчення української мови.

В окремих доповідях було порушено проблему соціолінгвістичних параметрів опису мови. **Я. Вахтарчик** (Братислава) у доповіді «Нова норма у вербалізації актуальних соціальних тенденцій, проблем і бачень» ознайомила учасників сесії з особливостями формування нової норми в словацькій мові, виокремила критерії її становлення з урахуванням соціальних проблем і тенденцій. **Л. Сухомлинов** (Варшава) у доповіді «Поляки на сході України: мова й ідентичність» проаналізував сучасний стан ідентичності поляків, які проживають / проживали на Сході України, та мовну ситуацію на Донбасі. **Н. Коленчикова** (Братислава) в доповіді «Що є нормою після пандемії? Контекстуальний аналіз словосполучень з компонентом COVID-19» з'ясувала структуру, семантику коронавірусних словосполук і зауважила, що переважно вони виконують номінативну функцію, проте подеколи можуть виконувати оцінну або експресивну функції.

Відбувалося також активне обговорення ключових теоретичних і практичних проблем лексикографії. У доповіді «Етимологічна інформація в попередніх лінгвістичних термінологічних словниках сербської мови порівняно з новим Глосарієм сербських лінгвістичних термінів» **О. Янкович** (Белград) проаналізувала досвід відображення етимології в словниках спеціальної лексики, що пов'язаний із розвитком лексикографічної науки і практики укладання нових термінологічних словників. У спільній доповіді «Семантичний словник ключових слів слов'янського мовознавства» **Я. Банасяк, К. Петкова** (Варшава; Софія) порушили проблему оптимального представлення ключових слів славістики в семантичному словнику. **М. Фастин** (Варшава) повідомив про напрями співробітництва Інституту славістики Польської Академії наук та Болгарської Академії наук у межах проєкту «Фразеологія польська й болгарська». Така співпраця сприятиме створенню лексикографічних праць нового покоління.

На науковій сесії відбулася плідна конструктивна дискусія з порушених проблем, жвавий обмін думками й інформацією про репрезентовані дослідження та загалом про наукову діяльність колективів, у яких працюють учасники сесії.

Alla Taran

Scientific session at the Institute of Slavic Studies of the Polish Academy of Sciences (Warsaw, October 13, 2023)

Юлія Цигвінцева

Відкриті лекції-семінари відділу лексикології, лексикографії та структурно-математичної лінгвістики Інституту української мови НАН України у 2023 році

У світлі сучасних суспільних викликів відкритість науки набуває все більшої ваги. Для науковців важливо не тільки створювати нові знання, а й активно обмінюватися думками, досвідом та ділитися перспективами досліджень. Для громадськості актуально не лише мати доступ до знань, а й можливість обговорювати їх, висловлювати свої міркування щодо теоретичних та практичних напрацювань учених, учитися використовувати результати наукових досліджень. Забезпечуючи відкритий діалог, наукові осередки підвищують рівень наукової грамотності суспільства, впливають на формування наукового світогляду, наукових цінностей, формують у суспільстві позитивний образ науковця. Усе це сприяє налагодженню порозуміння в суспільстві та забезпечує розвиток науки в цілому.

Відділ лексикології, лексикографії та структурно-математичної лінгвістики Інституту української мови НАН України, працюючи над плановою темою «Глумачний словник активного типу сучасної української мови», у 2023 році запровадив практику проведення відкритих лекцій-семінарів, таким чином організувавши платформу, де знані науковці можуть презентувати свої дослідження та ділитися досвідом розв'язання теоретичних і практичних проблем сучасного мовознавства, а всі охочі мають можливість долучатися до обговорення, навчатися та ділитися своїми ідеями.

У межах відділівських семінарів протягом 2023 року було проведено 7 відкритих лекцій.